

V.l.n.r. Pieter Vegter (vakantiehulp), Maarten van der Werf, Oliver Takes, Frederik Koopman, Marcel Bossinade (assistent-hoofdgroenkeeper), Mark Lampe (hoofdgroenkeeper) en Evan Hildebrand (uitzendkracht). Niet op de foto: Wouter Deelen

Niet bemesten en beregenen, toch een baan in topconditie

Less is more op UGC De Pan

UGC De Pan kun je in Nederland gerust een voorloper noemen op het gebied van wetting agents. De baan was er vijftien jaar geleden immers als een van de eersten bij met een proef met Revolution – in het kader van onze special over wetting agents een mooie aanleiding om UGC De Pan te bezoeken voor de rubriek Team in beeld. Wie zorgen er voor het baanonderhoud, wat doen ze anders dan anderen en op welke problemen stuit het team?

Auteur: Nino Stuivenberg

Het is zonnig als we in april door de bossen bij Bosch en Duin rijden. Een smalle bosweg voert ons naar de Utrechtse Golfclub De Pan, waarvan de aanrijroute wat verscholen ligt. Logisch, want de 18-holesgolfbaan, die ontworpen is door de bekende architect Harry Colt, ligt midden in de natuur. De huidige golfbaan, vijftig hectare groot, werd in twee fasen aangelegd: de eerste negen holes in 1928, de overige negen volgden in 1931. Ondanks wat aanpassingen door de jaren heen heeft De Pan zijn Colt-karakter altijd behouden. Vele elementen uit de golfbaan, zoals bunkers en greens, zijn in de bestaande omgeving opgenomen.

Kind van de club

De verantwoordelijke voor het onderhoud van dit bijzondere stukje natuur is Mark Lampe (55), in dienst als hoofdgroenkeeper op UGC De Pan. Lampe is, zoals ze dat in het voetbal noemen, 'een kind van de club'. Hij groeide op in Bosch en Duin en kwam via zijn buurman – die destijds hoofdgroenkeeper was op De Pan – in de schoolvakanties op de golfbaan werken. Groene vingers had hij al door het werk in de

tuin bij zijn vader. Na de mavo trad Lampe dan ook direct in vaste dienst op UGC De Pan, destijds (in 1981) als achttienjarige. Na aanvullende cursussen terreinmeester en groenkeeper op de voormalige bosbouwschool (tegenwoordig IPC) werd hij in 1989 op 26-jarige leeftijd als hoofdgroenkeeper aangesteld. Dat was best lastig, geeft Lampe toe. 'Zeker in die tijd was dat jong voor een hoofdgroenkeeper. Bovendien was ik eerst deel van de groep en moest ik er ineens vóór staan.'

Toch vond hij snel zijn draai als hoofdgroenkeeper, zeker na een aanvullende cursus beheer speelvelden, zoals deze toen nog heette. Dertig jaar verder vervult Lampe nog altijd de functie van hoofdgroenkeeper. Sterker nog: Lampe woont zelfs op het golfterrein. Toen zijn ouders in 1991 verhuisden, moest Lampe op zoek naar een eigen woning. Het werd een woning op het golfterrein, gebouwd aan het clubhuis. 'Ik heb dus een heel grote tuin, maar die moet ik wel zelf onderhouden', grapt hij er zelf over.

Acht man sterk

Lampe wordt ondersteund door Marcel

9 min. leestijd

Bossinade als assistent-hoofdgroenkeeper. Ook hij heeft een lang verleden op De Pan: Bossinade werkt er al sinds 1995, toen hij begon als stagiair. Inclusief Lampe en Bossinade werken er acht man voltijd als groenkeeper op De Pan, ook in de winter. Dat lijkt een hoge bezetting voor een baan van achttien holes. Lampe nuanceert dat beeld. 'We hebben veel personeel, maar we doen dan ook alles zelf. Uitbesteden doen we eigenlijk niet. Naast het reguliere baanonderhoud doen we de renovaties, het bosbeheer en het onderhoud aan de machines.' Een voorbeeld van dat werk in eigen beheer is een project van afgelopen winter; de trappen van de tees bij alle holes zijn toen vernieuwd. De oude, ronde balken op de trappen ('die waren te glad') zijn vervangen door nieuw hout – hout dat afkomstig is van de golfbaan zelf. Bij zo'n project wordt uitsluitend met en door de groenkeepers gewerkt, ook nog met eigen hout.

Assistent-hoofdgroenkeeper Bossinade maakt de weekroosters voor de groenkeepers. Echte specialisten heeft het team op De Pan niet. Lampe probeert te stimuleren dat iedere groenkeeper op elk vlak kwaliteiten heeft. 'Iedereen is hier vrij allround', zegt hij. 'Zo kun je elkaar afwisselen en blijft het werk leuk.' Buiten het team staat Lampe in contact met de baancommissaris uit het bestuur, met wie hij eens per week overleg heeft. Verder is er eens in de maand een baancommissievergadering.

Geheim

Dankzij deze mankracht behoort De Pan steevast tot de best beoordeelde golfbanen van Nederland. Op Leading Courses scoort de baan een 8,6 en daarmee bezet De Pan de vierde

Het clubhuis van UGC De Pan

plaats in ons land en de hoogste in de provincie Utrecht. Het geheim? Intensief onderhoud. 'Greens en tees maaien we met de hand; alleen in het weekend gebruiken we een grote machine', vertelt Lampe. Drie man werken dan met de elektrische Jacobsen Eclipse2-handmaaier, waarvan de groenkeepers er vier hebben. 'In de zomer maaien we de greens iedere dag. We beginnen om kwart over zeven en zijn altijd voor tien uur klaar. De fairways en voorgreens doen we drie keer per week, net als het harken van de bunkers. Verder letten we veel op details; divots repareren we meteen. Zo krijgen we uiteindelijk de beste kwaliteit.' Golfers die de baan zelf willen proberen, kunnen voor honderd euro een ronde spelen. Hun handicap dient wel onder de 24 te liggen.

LUSTRUMJAAR

UGC De Pan is opgericht in 1894; in 2019 bestaat de golfclub dus 125 jaar. De Pan is daarmee één van de oudste golfclubs van Nederland. Momenteel heeft de club 850 leden. In het jubileumjaar wordt voor hen onder meer een lustrumweek georganiseerd. Daarom is De Pan dit jaar geen gastheer van toernooien. 'Maar normaal is dit een mooie baan voor toernooien zoals het Nationaal Open', stelt hoofdgroenkeeper Lampe. 'Nóg grotere toernooien zijn wat lastiger, gezien de infrastructuur.' In het verleden organiseerde De Pan die wel: vier keer was de golfbaan gastheer van het Dutch Open (tegenwoordig KLM Open); in 1982 voor het laatst.

Het uitzicht op de tee van hole 17

Het uitzicht op de tee van hole 16

 Mark Lampe Hoofdgroenkeeper

Zandgrond

UGC De Pan ligt op zandgrond en dat brengt nogal wat uitdagingen met zich mee. De grond laat namelijk water goed door, maar kan ook waterafstotend zijn: het water blijft simpelweg liggen op het zand. Dat maakt de golfbaan kwetsbaar voor droogte. Lampe ondervond dat afgelopen zomer. De droogte van 2018 heeft zijn sporen nagelaten op de baan, ondanks de ruime ervaring die hij als hoofdgroenkeeper heeft. 'Bij een droge baan kun je twee dingen doen: de grond laten uitdrogen of bijsturen', legt Lampe uit. Hij koos voor uitdrogen. 'In 2010 hadden wij ook veel droogte. Toen lieten we de fairways uitdrogen om engerlingen te bestrijden. Die eitjes hebben namelijk water nodig en als ze dat niet krijgen, sterven ze. Toen het vervolgens weer ging regenen, waren de fairways zo weer groen. Met die ervaring in het achterhoofd koos ik ook vorig jaar voor uitdrogen. Het gras kan immers goed tegen droogte. Alleen was het in 2018 nóg langer droog en ook heter. Dat heeft ons roodzwenk de das omgedaan; de fairways waren niet dichtgegroeid toen we de winter in gingen.' Bij

Het onderkomen van de groenkeepers, waarvan een deel links verscholen ligt achter de bomen

ons bezoek in april zijn de gevolgen daarvan nog zichtbaar.

Lampe voert normaal gesproken een strikt beleid bij het onderhoud van zijn fairways. 'Alleen maaien, behandelen met wetting agents, bemesten en sproeien doe ik niet. Als wij drie keer in de week op 12 mm maaien, is dat met bijna volledig roodzwenk voldoende. De fairways liggen er dan heel mooi bij.' Door de droogte van 2018 heeft hij echter wat van zijn principes moeten afwijken in de voorbereiding op dit jaar. 'Voor het eerst in meer dan tien jaar tijd heb ik kunstmest moeten gebruiken. Normaal doe ik dat niet, want je helpt de onkruiden ermee, maar nu moest ik bijsturen. Ik gebruik het liefst zo min mogelijk en ga altijd uit van het principe *less is more*; dat doen we al jaren. Je hoeft niet altijd te bemesten om goede groei te hebben; het gaat om de grassen.'

Door de ligging op zandgrond en de optimale inzet van wetting agents kan hij dat minimale beleid voeren. Vóór de wetting agents ging dat heel anders. 'Toen hadden we een soort luipaard-

patroon op onze fairways. Het water werd dan niet goed verdeeld en door de dode plekken werd dat steeds erger: groen werd groener en de dode plekken steeds kaler. Bovendien kreeg je die plekken bijna niet meer weg. Met wetting agents droogt de grond wel egaal uit.'

Drie behandelingen

In het onderhoud op De Pan spelen wetting agents dus een cruciale rol. De fairways worden er drie keer per jaar mee behandeld: in november, februari en april. 'Als de grond nat is, werken wetting agents het best', legt Lampe uit. 'De grond blijft dan vochtig voordat deze uitgedroogd is. Met goed beheer van wetting agents hoef je bovendien minder te beregenen, waardoor je water uitspaart.' De fairways op De Pan hebben één rij sproeiers in het midden. De beregening wordt voornamelijk gebruikt als noodvoorziening en niet om te vertroetelen. Volgens Lampe heeft De Pan vorig jaar ongeveer 11.000 kuub water gebruikt. 'Voor een baan als de onze is dat heel weinig. We moeten zuinig omgaan met grondwater, vind ik.'

De trappen bij alle tees zijn afgelopen winter gerenoveerd, met eigen hout

We zien veel oranje in de groenkeepersloods, maar ook twee Toro Greensmaster 3250

MACHINELIJST

Jacobsen LF 550 (2 x)
 Jacobsen Eclipse2 (4 x)
 Jacobsen Greensking 526a (3 x)
 Jacobsen GP400
 Smithco Sand Star electric rake
 Toro Greensmaster 3250 (2 x)
 Cushman Hauler 800
 John Deere e-gator (2 x)
 John Deere gator 855D
 Cushman Truckster
 Redexim Verti Drain 7316
 Redexim Verti Drain 7117
 John Deere aercore 1500
 Turfco Widespin 1540
 Stihl bladblazers
 Stihl bosmaaiers
 John Deere cirkelmaaier
 John Deere 8800 Terraincut
 New Holland TL 80 tractor met voorlader
 Holder A550
 Carraro SX7800
 TS houtversnipperaar
 Graden verticuteermachine met zandvuller

Niet alleen de fairways hadden flink te lijden onder de droogte van vorige zomer, ook de heide op De Pan is aangetast. Heide zie je vrijwel overal tussen de holes op de golfbaan. Vorig jaar lag de heide er rond deze tijd van het jaar nog prachtig bij, maar toen volgde de droogte. 'Nu is ongeveer de helft dood', vertelt Lampe. 'Heide kun je helaas lastig water geven, waardoor er veel verloren gegaan is. We kiezen er nu voor om de dode heide af te pluggen en af te voeren. Er zit nog genoeg zaad in de grond, want dat gaat zo veertig jaar mee. Met wat geduld groeit de heide dus vanzelf weer terug, maar dat gaat wel twee à drie jaar duren.' De afgegraven grond wordt gecomposteerd. Uiteindelijk krijgt De Pan de grond weer terug voor hergebruik in het terrein.

DLF én Barenbrug

De fairways op De Pan bestaan voornamelijk uit roodzwenk, de greens uit struisgras. Op de tees en driving range kiest Lampe voor nieuwere rassen Engels raai vanwege de hoge ballast. De Pan heeft zowel Barenbrug- als DLF-grassen ingezaaid. 'Ik gebruik ze allebei en wissel ze af', legt Lampe uit. 'Waarom? Omdat de natuur dat ook doet. De greens liggen hier al sinds 1930 en bestaan uit natuurlijke grassen. Met moderne grassen proberen we de ziektedruk omlaag te krijgen. Bij een monocultuur zou dat niet zo goed lukken.' Lampe heeft verder een duidelijk

ideaalbeeld: de greens op De Pan moeten hard en snel zijn. 'Bump and run', zo verwijst hij naar de lage, harde slag. 'Een bal moet voor de green landen en er dan op rollen.' De hoofdgreenkeeper kan het weten. Hij speelt zelf regelmatig een potje golf en heeft handicap 20.

Bij zijn keuze voor machines kijkt Lampe, net als bij de grassen, niet naar één merk. In de schuur van de greenkeepers zien we veel oranje Jacobsen-maaiers staan, maar ook Toro- en John Deere-machines worden gebruikt. Verder beschikken de greenkeepers onder meer over bladblazers en bosmaaiers van Stihl. 'Ik kies de beste machine voor de job, ben niet gebonden aan een merk. Als ik interesse heb in een machine, dan test ik hem eerst. De beslissing maak ik altijd aan de hand van een combinatie van factoren.'

Dollarspot

Bij ons bezoek aan De Pan komt natuurlijk ook het thema Green Deal aan bod. De Pan heeft voornamelijk last van dollarspot op de greens. In principe spuiten de greenkeepers op de Utrechtse golfclub niet, tenzij het niet anders kan. Dollarspot is een voorbeeld van dat laatste. Tegen de schimmel gebruikt Lampe nu nog Signum als dat nodig is. 'Want dat is het minst schadelijke middel. Het alternatief is niet spuiten, maar dan ga je met schade de winter in en dan heb je die schade in het voorjaar nog. Signum mag je maximaal twee keer per jaar gebruiken. We passen het hier curatief toe. Omdat we in een waterbeschermingsgebied zitten, mogen we hier sowieso niet zomaar alles gebruiken.' Lampe denkt dan ook dat hij zich met alternatieve werkwijzen kan redden. 'Wij zijn klaar voor de Green Deal.'

Op het gebied van duurzaamheid scoort De Pan tevens met het Geo-certificaat. De golfclub kreeg dat certificaat in 2012 uitgereikt. Daarna ontving de baan al een keer een hercertificering; dat is immers om de drie jaar verplicht. Volgens de hoofdgreenkeeper mag die termijn wel opgerekt worden naar vijf jaar. 'Je moet er een hoop voor doen om al die gegevens steeds weer in te vullen, terwijl er niet zoveel verandert in drie jaar. Als we eraan moeten voldoen, dan doen we het, hoor, maar dat mag van mij wel veranderen. Het gaat er vooral om dat hier een mooi stukje natuur ligt en daar zijn we heel zuinig op.'

Last van dassen

Toch heeft die ligging in de natuur ook nadelen. De Pan ligt zoals gezegd op zandgrond en daar zijn van nature veel engerlingen aanwezig. Dassen voeden zich onder andere met engerlingen. Op De Pan komt het dan ook regelmatig voor dat er 's nachts dassen op de baan komen om engerlingen te eten. De baan loopt daarbij flinke schade op. Als we met de elektrische Club Car een rondje over de baan maken, zijn de plekken duidelijk aan te wijzen, vooral op hole vier. De greenkeepers hebben er hun handen vol aan; vorig jaar zijn er volgens Lampe driehonderd uur aan besteed. Ze herstellen de schadeplekken met grond en graszaad.

Tijdens de ronde vallen meer dingen op, bijvoorbeeld de bunkers, waarvan De Pan er in totaal 45 heeft, soms tot wel vijf op één hole. Verder wijst Lampe regelmatig op een grote hoop rode mieren. Hij schat dat de baan er momenteel zo'n veertig heeft. 'De aanwezigheid van rode mieren is een goed teken; die houden alles schoon.' Lampe is nog niet helemaal tevreden over hoe de baan er medio april bij ligt: de fairways zijn nog niet bijgetrokken na de droge zomer. Hij verwacht dat ze in juni weer in topconditie zijn.

Jonge aanwas

Ondanks het feit dat Lampe al 38 jaar op de golfbaan werkt en zijn assistent 24 jaar, heeft de hoofdgreenkeeper dus nog genoeg uitdagingen in zijn werk. Met het team zorgt hij ervoor dat De Pan zijn status van elitegolfbaan houdt. Daarbij kan hij nog wel wat meer steun gebruiken; extra personeel is volgens Lampe welkom. 'Personeel is moeilijk te vinden. Daarom heb ik nu een vakantiehulp lopen en iemand via een uitzendbureau.' Daarnaast constateert hij dat de gemiddelde leeftijd van de greenkeepers redelijk hoog ligt. Jonge aanwas is daarom welkom, bijvoorbeeld stagiairs. 'Anders lopen we hier straks allemaal tegelijk achter de rollator', grijnst hij.

Be social

Scan of ga naar:

www.greenkeeper.nl/article/29335/niet-bemesten-en-beregenen-toch-een-baan-in-topconditie